

PDF

Donald Broady & Ulf Jonsson, Ansökan om medel för forsknings- och forskarutbildningssamverkan med École des Hautes Études en Sciences Sociales, 19 okt 1993, 8 p.

Ansökan inlämnad 19 okt. 1993 till Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden, Stockholms universitet, avseende forsknings- och forskarutbildningssamverkan med två centra vid École des Hautes Études en Sciences Sociales i Paris, nämligen Centre de sociologie de l'éducation et de la culture samt Centre de recherche historique. Samverkan gäller dels forskarutbildningen (intensivkurser, doktorandutbyten, utbyten av gästlärare och gästhandledare, etc), dels komparativ forskning kring förhållanden i olika europeiska länder. Ansökan blev beviljad.

Till
Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden
Stockholms universitet

Ansökan om medel för forsknings- och forskarutbildningssamverkan med École des Hautes Études en Sciences Sociales

Sammanfattning

Föreliggande ansökan inlämnas gemensamt av Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning, samt Ekonomisk-historiska institutionen, Stockholms universitet. Den avser forsknings- och forskarutbildningssamverkan med två centra vid École des Hautes Études en Sciences Sociales i Paris, nämligen Centre de sociologie de l'éducation et de la culture samt Centre de recherche historique.

Samverkan gäller dels forskarutbildningen (intensivkurser, doktorandutbyten, utbyten av gästlärare och gästhandledare, etc), dels komparativ forskning kring förhållanden i olika europeiska länder.

En gemensam tyngpunkt i den komparativa forskningen skall vara jämförande studier av internationaliseringen av eliter och miljöer i Europa. Därutöver kommer Institutionen för pedagogik, HLS, och Ekonomisk-historiska institutionen, SU, att var för sig betona vissa specifika områden, såsom utbildningssociologi resp. agrarhistoria.

Den beräknade totalkostnaden uppgår till 480 000 kr årligen, varav våra institutioner förväntas bekosta 1/6. Denna ansökan avser resterande 400 000 per år under sex år.

Tidigare och pågående samverkan

Inom fransk samhällsvetenskaplig forskning är EHESS ett av de mest välrenommerade lärosätena, förmodligen vid sidan av Collège de France det allra mest ansedda.

Vid våra båda institutioner i Stockholm finns sedan länge ett någorlunda kontinuerligt, men till omfattningen begränsat, samarbete med två centra vid EHESS, nämligen Centre de sociologie de l'éducation et de la culture samt Centre de recherche historique. Dessa två centra tillhör på var sitt område (utbildnings- och kultursociologi resp. historievetenskap) de ledande i världen.

Föreliggande ansökan avser en verksamhet som skall fördjupa och bredda detta samarbete, i synnerhet genom att samarbetet utvidgas till att omfatta forskarutbildningsprogrammen.

Från svensk sida har vi åtskilligt att vinna på ett fördjupat forskningssamarbete och inte minst ett samarbete kring forskarutbildningen. I den samhällsvetenskapliga världen finns få

motstycken till den intellektuella miljö och "lärlingstillvaro" som erbjuds vid de mest livaktiga bland de centra som sorterar under EHESS. En särskild fördel är miljöns internationella karaktär: seminarierna och arbetet i övrigt präglas ständigt av närvaron av ett stort antal högt kvalificerade utländska gästforskare och doktorander.

Vi har redan tidigare gemensamt vid våra två institutioner utvecklat vissa kontakter med franska forskningsmiljöer. Som exempel kan nämnas den fakultetsövergripande forskarutbildningskurs "Fransk samhällsvetenskap, några aktuella tendenser" som Donald Broady (Pedagogik, HLS), Ulf Jonsson (Ekonomisk historia, SU) och Mona Mårtensson (Sociologi, SU) arrangerade under vårterminen 1990. Denna kurs erbjöds forskarstuderande vid ett flertal institutioner tillhörande samhällsvetenskaplig och humanistiska fakultet vid Stockholms universitet. I kursen, som gav en bred orientering i viktigare strömningar i modern fransk samhällsvetenskap, medverkade ett halvduzin franska forskare som gästföreläsare (Jean-Louis Fabiani, Michel Wieviorka, Serge Latouche, Bernard Lepetit, Roger Establet samt Dan Sperber). Det fransk/svenska samarbete som inleddes med kursen har förts vidare i ett fransk/svenskt seminarium, där en eller två franska forskare per termin inbjudits med ekonomiskt stöd från franska ambassadens kulturavdelning. Vårterminen 1993 gästades seminariet av kvinnohistorikern Michelle Perrot och sociologen Luc Boltanski, och verksamheten skall fortsätta.

Hittillsvarande samverkan mellan Institutionen för pedagogik, HLS, och Centre de sociologie européenne/Centre de sociologie de l'éducation et de la culture, EHESS

Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, har det sedan ungefär ett decennium funnits ett tämligen nära samarbete med Centre de sociologie européenne/Centre de sociologie de l'éducation et de la culture.

Dessa två benämningar har under många år, alltsedan första hälften av sextioalet, avsett samma forskningsmiljö vid EHESS, ledd av Pierre Bourdieu. Administrativa skäl har gjort att två benämningar behövts; relationerna och den formella ledningen har skiftat genom åren, men principen har varit att Centre de sociologie de l'éducation et de la culture i åtminstone administrativt avseende utgjort en del (den större delen) av Centre de sociologie européenne. På sistone har Centre de sociologie européenne under Pierre Bourdieus ledning knutits närmare till Collège de France (en institution som saknar forskarutbildning i egentlig mening, och som därför inte är aktuell för det här föreslagna samverkansprojektet). Centre de sociologie de l'éducation et de la culture, som f.n. leds av Monique de Saint Martin och Jean-Claude Combessie, är däremot alltså helt och hållet knutet till EHESS och CNRS — dock i praktiken alltså med synnerligen starka band förenat med Centre de sociologie européenne.

Ett antal av institutionens doktorander och medarbetare har vistats vid centret, där Donald Broady under några perioder haft förordnande som gästforskare (Directeur d'études associé). Det har genom åren, alltifrån de första kontakterna 1980, funnits många slag av samverkan; bl.a. ingår Donald Broady i redaktionskommittén för tidskriften *Actes de la recherche en sciences sociales*, som tidigare utgivits från EHESS och numer utges från Collège de France.

Donald Broady har vid olika tillfällen inbjudit franska forskare, de flesta från EHESS, till Stockholm, närmare bestämt Francine Muel-Dreyfus (nov 1986), Pierre Bourdieu (maj 1987), Monique Pinçon-Charlot (maj 1988 och sept 1993), Michel Pinçon (maj 1988), Marie-Ange Schiltz (juni 1988), Monique de Saint Martin (maj 1989 och sept 1993), Victor Karady (maj 1989 och sept 1993), Henry Rouanet (maj 1989), Brigitte Le Roux (maj 1989), Jean-Louis Fabiani (febr 1990), Jean-Christophe Donteveux (sept 1983), Mihai Gheorghiu (sept 1983), Odile Henry (sept 1983), Rémi Lenoir (sept 1983), Maria Vasconcellos (sept 1983).

Alltifrån planeringsfasen 1989 har Donald Broady medverkat i ett europeiskt nätverk "Étude comparée des institutions de formation des cadres dirigeants", som under Pierre Bourdieus och Monique de Saint Martins ledning samlat forskare från många europeiska länder. Deltagarna i nätverket har tidigare samlats till två kollokvier i Paris (Collège de France, november 1990, samt Maison des sciences de l'homme, februari 1992). Det tredje kollokviet, rubricerat "Les élites : formation, reconversion, internationalisation", arrangerades nyligen av Donald Broady och Mikael Palme i Stockholm den 23—25 september 1993, med deltagare från Algeriet, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Norge, Rumänien, Senegal, Storbritannien, Sverige och Ungern. (Bilagorna till denna ansökan ger en bild av arbetet inom nätverket.)

Hittillsvarande samverkan mellan Ekonomisk-historiska institutionen, SU, och Centre de recherche historique

Den ekonomisk- och socialhistoriska forskningen vid EHESS bedrivs vid Centre de recherche historique, som torde vara ett av världens största historiska forskningscentra, med ett 70-tal professorer (*Directeurs d'études*). Den i forskarsamhället väl renommerade Annales-traditionen, som spelat en central roll i historieforskningen under flera decennier, har i hög grad formats vid denna institution. Forskarutbildningen vid Centre de recherche historique är starkt knuten till det seminarium som varje *Directeur d'études* organiserar. Det finns också vissa större forskargrupper, såsom Laboratoire de démographie historique.

Ulf Jonsson har vid flera tillfällen varit gästforskare vid EHESS och har därigenom haft tillfälle att etablera ett långsiktigt och nära samarbete med några viktiga forskargrupper.

Flera av seminarierna vid Centre de recherche historique är av intresse för att utveckla ett långsiktigt samarbete. I ett första skede har vi från den ekonomisk-historiska institutionens sida valt att prioritera ett samarbete, kring temat Espace et société, med urbanhistorikern Bernard Lepetit, som tillika är den administrativt ansvarige för Centre de recherche historique. Detta är ett växande forskningsfält, där historiker, sociologer, kulturgeografer och antropologer samarbetar och där etablerade disciplingränser och forskningsspecialiteter överskrids på ett fruktbart sätt. På detta fält har Lepetit påbörjat ett samarbete med en forskargrupp vid universitetet i Brindisci. Vi kommer att ingå i detta samarbete, vilket kommer att tjäna som en grund för samverkan kring forskarutbildningsprogram.

Det finns ytterligare en forskargrupp och ett seminarium, som vi från den ekonomisk-historiska institutionens sida finner angeläget att i ett relativt tidigt skede utveckla ett samarbete med, nämligen gruppen och seminariet som leds av Maurice Aymard, en framstående specialist på italiensk ekonomisk och social historia, samt agrarhistorikern Gilles Postel-Vinay. Ulf Jonsson har under flera år samarbetat med denna forskargrupp och detta seminarium. Maurice Aymard har förklarat sig intresserad av att delta i utvecklingen ett program kring teoretiska och metodologiska problem i jämförande historia, särskilt jämförande europeisk agrarhistoria, som är ett centralt problemområde för forskargruppen och seminariet. Det kan dessutom med tanke på samverkansmöjligheterna vara ytterligare en fördel att Maurice Aymard numer även fungerar som administrativ ledare, *Administrateur*, för Maison des sciences de l'homme, dvs. den stiftelse som ansvarar för lokaler, bibliotek, forskarutbyten och annan "infrastruktur" vid EHESS.

Planerad samverkan

Forskningssamverkan

Vid våra två institutioner i Stockholm, Pedagogik och Ekonomisk historia, önskar vi fortsätta, bredda och fördjupa det redan existerande samarbetet med Centre de sociologie de l'éducation et de la culture resp. Centre de recherche historique. Vi avser även att dra fördel av varandras kontakter — vi vet att somliga forskare och doktorander i pedagogik har intresse av kontakt med historikerna vid EHESS och att somliga forskare och doktorander i ekonomisk historia har intresse av kontakt med Centre de sociologie de l'éducation et de la culture.

Dessutom har vi sedan tidigare kontakter med ytterligare andra forskningscentra vid EHESS, såsom Centre de sociologie urbaine.

Här i Stockholm är vi angelägna om att Sociologiska institutionen (särskilt fil lic Mona Mårtensson, som har goda kontakter med EHESS) på ett eller annat sätt skall medverka i genomförandet av samverkansprojektet. I samband med att denna ansökan förbereddes tillfrågade vi Sociologiska institutionens institutionsstyrelse, där man förklarade sig beredd till någon form av medverkan, men man önskade inte ta på sig något samordningsansvar. Därför föreslår vi att samordningsansvaret för den svenska medverkan i projektet förläggas till de två institutioner som undertecknade representerar, dvs till Ekonomisk historia vid SU samt till Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, Institutionen för pedagogik, HLS.

Att två svenska institutioner ingår i forsknings- och forskarutbildningssamarbetet innebär att arbetet delvis kommer att inriktas mot skilda forskningsområden: vid den pedagogiska institutionen viss tonvikt vid jämförande utbildningssociologi och studier av elitutbildning och elitrekrytering, vid den ekonomisk-historiska viss tonvikt vid jämförande ekonomisk historia, bl.a. agrarhistoria.

Vid sidan av dessa delvis olikartade inriktningar finns dock åtminstone ett viktigt forskningsområde av gemensamt intresse, där där vi vid våra båda institutioner planerar samfälliga insatser, nämligen jämförande studier av "transnationella" eliter och miljöer, dvs studier av grupper, institutioner och sociala sammanhang som i olika avseenden överskrider nationsgränserna — ett fenomen som blir allt viktigare och som brukar behandlas under rubriker som "internationalisering", "mondialisering", "globala nätverk", "världsstäder" etc.

Här avser vi att anknyta till den redan påbörjade planeringen av komparativa studier. Inom det ovan nämnda forskarnätverket "Étude comparée des institutions de formation des cadres dirigeants" har de gemensamma aktiviteterna ägnats studier av skilda slag av eliter i skilda europeiska länder, med viss tonvikt vid hur eliterna använder sig av utbildningsväsendet. Enligt planerna (jfr bilaga) kommer ett fortsatt forskningssamarbete med delvis samma deltagare att inriktas mot frågan om hur den pågående internationaliseringen eller "mondialiseringen" — dvs. nedmonteringen av nationalstaterna, de nationella utbildningssystemens öppnande mot en internationell eller åtminstone europeisk marknad, etc — tar sig uttryck i skilda europeiska länder. I alla europeiska länder påverkas utbildningssystemets sociala funktioner och eliternas rekrytering av sakförhållandet att arbetsmarknaden blir allt mer internationell, att särskilda utbildningsanstalter och utbildningsvägar skapas vilka leder fram till en internationell arbetsmarknad etc. Många av utbildningssociologins traditionella problem och metoder måste stöpas om, i och med att man inte längre kan räkna med att utbildningsfälten och arbetsmarknaderna avgränsas av nationsgränserna. Det finns goda förutsättningar för att utvidga denna samverkan till att omfatta forskarutbildningsprogram, se nedan.

Samverkan kring forskarutbildningsprogram

Tyngdpunkten i våra hittillsvarande kontakter med EHESS har legat vid forskarkontakter och forskningssamarbete. Om medel enligt föreliggande ansökan beviljas, kommer vi att kunna utvidga samarbetet till att gälla forskarutbildningen.

Det är fortfarande så att den franska forskarutbildningen i de flesta samhällsvetenskapliga discipliner har ett mycket mindre inslag av fast organiserade kurser än vad vi har i Sverige. Det gäller i hög grad utbildningen vid EHESS. Vid EHESS är tyngdpunkten i utbildningen de seminarier som varje *Directeur d'études* (dvs. ungefär ordinarie professor och vetenskaplig ledare) organiserar. Verksamheten vid dessa seminarier har ofta en mera tematisk karaktär än våra högre seminarier. Man fokuserar ofta verksamheten på ett specifikt problemområde inom ramen för den övergripande inriktningen på seminariet under ett akademiskt år. Nästa år utvecklar man ett annat tema. Denna genomlysning av specifika problemområden, där forskare och doktorander från flera olika håll, både fransmän och talrika utlänningar, engageras i verksamheten är ofta fruktbara och idégenererande. Det finns betydande förtjänster i den lite friare form inom vilken den franska utbildningen bedrivs, samtidigt som vår fastare och mera systematiska struktur inom forskarutbildningen erbjuder fördelar. Ett långsiktigt samarbete skulle kunna möjliggöra fruktbara möten mellan dessa olika kulturer för forskarutbildning. När två relativt olika sätt att betrakta forskarutbildning skall fogas samman i ett gemensamt program måste man ägna tid att försöka hitta former, där förtjänsterna i de båda system tillvaratas i största möjliga utsträckning.

Under det första året är det rimligt att huvuddelen av arbetet ägnas en sådan planering av arbetet, särskilt med avseende på samverkan kring forskarutbildningen. I de överläggningar, som Ulf Jonsson hittills haft med Bernard Lepetit, som f.n. leder Centre de recherche historique, har funderingarna gått i riktning mot intensivkurser under en kortare period, där olika lärosätena växelvis står för värdskapet; det är av vikt att de teman som väljs för dessa kurser avgränsas på ett fruktbart sätt. Donald Broady har inlett överläggningar med Monique de Saint Martin, som dels (tillsammans med Jean-Claude Combessie) leder Centre de sociologie de l'éducation et de la culture, dels är stf ansvarig (*adjoint responsable*) för forskarutbildningen av samtliga sociologistuderande vid EHESS (*responsable* är Mme Claudine Herzlich).

En modell för samverkan kring forskarutbildningsprogrammen som bör prövas är den som tillämpas inom t.ex. ESTER (European graduate School for Training in Economic and social historical Research). Inom ramen för ESTER, ursprungligen ett holländskt initiativ med syfte att skapa en europeisk plattform för forskarutbildning, ordnas seminarier med deltagare från flera länder, där doktorander i relativt sent skede lägger fram material från sitt avhandlingsarbete och får detta granskat och kommenterat av specialister. De hittillsvarande erfarenheterna är goda: dels tränas doktorander i att presentera material inför ett kvalificerat internationellt auditorium, dels erhåller de sakkunnig granskning.

Ytterligare en form för samarbete är självfallet att svenska doktorander vistas i Frankrike under en period, och omvänt, samt utbyte av gästlärare och gästhandledare.

En alternativt form för samarbetet, som vi nämnt för kollegor på EHESS, påminner närmast om de intensivkurser man provat inom vissa ERASMUS-nätverk. De olika lärosätena arrangerar då växelvis en intensivkurs kring väl avgränsade tema, vilket innebär att den lärarkompetens som finns på respektive lärosäte kan utnyttjas. Dessa intensivkurser kan utformas på ett mer "svenskt" sätt, med mer preciserad kursplan och pensumlista.

(Beträffande ERASMUS-utbyten bör här påpekas att vi av naturliga skäl inte haft sådana med EHESS, som tillhör de mest framstående forsknings- och forskarutbildningsinstitutionerna i Europa men inte ger någon egentlig grundutbildning.

Därför har EHESS inte varit aktuellt för ERASMUS-samarbete. Den ekonomisk-historiska institutionens franska ERASMUS-partner är L'Université Paul Valéry, Montpellier III.)

Preliminär budget

Den beräknade totalkostnaden är 480 000 kr per år under sex år, att fördelas lika mellan de två sökande institutionerna.

Preliminär budget för det inledande året

Det inledande året måste till stor del ägnas åt planering.

Personalkostnader under det inledande året:

	Nuv. månadslön	Kostnad inkl LKP
Tf prof Donald Broady, 1 mån	26,100	38,025
Docent Ulf Jonsson, 3 mån	23,030	98,454
Barbro Berg, administrativ samordning och planering, 3 mån Barbro Berg har senast arbetat som avdelningsdirektör och informationschef på UHÄ/VHS, och är nu beredd att arbeta med det här förslagna samverkansprojektet; hon är väl förtrogen med EHESS-miljön och även i övrigt synnerligen väl lämpad för uppgiften.	22,283	95,259
Summa personalkostnader		231 000 kr

Övriga kostnader:

Reseutgifter för svenska medarbetare till Paris: 75 kkr
Avser planeringsarbete. Preliminärt 2 resor vardera för Ulf Jonsson, Donald Broady och Barbro Berg till Paris samt uppehålle ca 1 vecka. Om så visar sig lämpligt och möjligt kan i stället redan under det inledande året någon eller några doktorander sändas till Paris.

Reseutgifter för fyra franska kolleger till Stockholm: 50 kkr.

Del i gemensam drift	30 kkr
Telefon, fax, vaktmästeri, ev bidrag till lokalkostnad etc vid de två institutionerna i Stockholm.	
Denna kostnad är givetvis förhandlingsbar, särskilt med tanke på att institutionerna skall bidra till projektkostnaden och att en hel del av verksamheten sker utanför institutionernas lokaler. I den mån denna utgift till institutionerna kan nedbringas, bör de frigjorda medlen överföras till posten nedan, dvs användas som bidrag till arbetet vid EHESS.	
Utgifter för planering och samordning vid EHESS	60 kkr
EHESS är en eftertraktad samarbetspartner i internationella sammanhang. Erfarenheten visar att det är en fördel — och även ett svenskt egenintresse — att från svensk sida erbjuda visst stöd t.ex. till de forskargrupper vid EHESS som tar emot svenska doktorander eller undervisar vid intensivkurser.	
Övrigt	35 kkr
Kopiering, kompletteringar av faxutrustning och datorutrustning, övriga oförutsedda utgifter.	
Totalsumma projektkostnad under det inledande året	480 000 kr

Synnerligen preliminär budget för de följande åren

Det är orealistiskt att nu presentera en definitiv budget för de följande åren. Vi räknar med en totalkostnad om 480 kkr per år, att användas för samordning, doktorandutbyten, forskarutbyten, lärarutbyten, handledarutbyten, seminarier, intensivkurser. Vi föreställer oss att följande användning av medlen kan vara önskvärd; kostnadsposterna gäller utgifterna under ett år.

En intensivkurs i Stockholm, med 4 franska doktorander och 1 fransk lärare, och i övrigt svenska lärare och deltagare. En vecka.	80 kkr
En intensivkurs vid EHESS med 4 svenska doktorander och 1 svensk lärare, och i övrigt franska lärare och deltagare. En vecka.	80 kkr
Doktorandutbyte, 2 per år, från Sverige till Frankrike eller omvänt. En månads vistelse.	60 kkr
Gästlärare/gästhandledare, 2 per år, från Sverige till Frankrike eller omvänt. En veckas vistelse.	30 kkr
Samordning, planering, administration, forskningsinitiering	105 kkr
Del i gemensam drift	30 kkr
Utgifter för planering och samordning vid EHESS	60 kkr
Övriga utgifter	35 kkr
Summa per år	480 000 kr

Självfallet beror fördelningen av medel på behoven vid varje tidpunkt — inte minst på hur långt doktoranderna kommit i sitt avhandlingsarbete och deras aktuella arbetsituation och behov. Utan tvivel kommer vissa resor att kunna finansieras genom HSFRs utbytesavtal med Maison des sciences de l'homme eller på annat sätt, vilket innebär att motsvarande medel kan användas till annat. I synnerhet önskar vi i så fall prioritera det slags verksamhet som kan rubriceras "forskningsinitiering", och som innebär starthjälp och draghjälp åt inledande forskningsplanering i anslutning till de i denna ansökan skisserade forskningsområdena — en planering som kan föda fram eller precisera avhandlingsämnen och forskningsprojekt (för vilka finansiering sedan skall sökas från annat håll, utanför ramen för denna ansökan).

Av den årliga totala projektkostnaden 480 kkr räknar vi med att de två institutionerna betalar 1/6, dvs tillsammans 80 kkr (40 kkr vardera).

Vår ansökan till fakultetsnämnden gäller därmed resterande 400 000 kr per år under sex år.

Stockholm den 19 oktober 1993

Donald Broady, tf prof., Pedagogik, HLS

Ulf Jonsson, doc., Ekonomisk historia, SU

Härmed intygas att våra institutioner kan ställa lokaler och övriga erforderliga resurser till förfogande för det ovan föreslagna samverkansprojektet med EHESS.

Kerstin Skog Östlin
 Prefekt
 Institutionen för pedagogik
 Högskolan för lärarutbildning i Stockholm

Ronny Pettersson
 Prefekt
 Ekonomisk-historiska institutionen
 Stockholms universitet

Bilagor

som ger en bild av det existerande samarbetet med Centre de sociologie européenne/Centre de sociologie de l'éducation et de la culture.

- Bilaga 1. *Om ett planerat kollokvium "Internationaliseringen av utbildning och elitrekrytering i dagens Europa"*
 (Ansökan 1993-03-17 till HSFR och Rådet för forskning om universitet och högskolor om medel för kollokvium i Stockholm 24—25 sept 1993)
- Bilaga 2. *Redogörelse för genomförandet av kollokviet "Les élites : formation, reconversion, internationalisation", Stockholm, 24—25 september 1993*
 (Redogörelse insänd 1993-10-05 till finansierarna HSFR och Rådet för forskning om universitet och högskolor).